

Rodina v psychosociálním kontextu

instrukce, náměty k seminárnímu úkolu

Podmínkou k ukončení předmětu „*Rodina v psychosociálním kontextu*“¹ je **vypracování a prezentování seminárního úkolu**, úkoly **není nutné odevzdávat ani papírově ani elektronicky**. Každý z vás si může vybrat **jeden ze dvou typů úkolu**. V obou případech se jako výstup (výsledek) očekává myšlenkově propracovaná prezentace v trvání přibližně 15 – 25 min podle charakteru úkolu (její konkrétní podoba, tedy i délka, zařazení do harmonogramu prezentací atd., bude upřesněna při konzultaci úkolu).

Prezentace budou probíhat v pátečních blocích online, a to v pátečních blocích 20. 4. a 14. 5., vždy v době 9:00 – 14:50,

K obsahu seminárních úkolů:

1. Úkol zaměřený empiricky² (malá výzkumná sonda, mini-výzkum, kazuistika ...)

- **příprava**: výběr tématu, stanovení cíle výzkum/k/u, výběr zkoumaného souboru (většinou půjde o rodinu či více rodin, případně o respondenty, jimž budete klást otázky, ... atd.), volba metod (nejčastěji rozhovor, pozorování, případně i anket/k/a ... atd., dále analýza, srovnávání, zjišťování vztahů a souvislostí atd.),
- **výstup**: prezentování celého výzkumu – seznámení s koncepcí, průběhem (včetně příp. úskalí a potíží), se závěry, zajímavostmi, podněty a otázkami pro další zkoumání atd.; výzkum/kazuistiku můžete, chcete-li, ilustrovat např. audio či videozáznamy, fotografiemi, kresbami atp. (záleží na povaze úkolu, je však nutné dát **pozor na zachování anonymity osob**),

2. Úkol zaměřený teoreticky³

- **příprava**: výběr tématu, studium zdrojů, poznatková syntéza, vytvoření prezentace (nejlépe s použitím programu MS PowerPoint, není to podmínkou, ale pro prezentování je to vhodný program)
- **výstup**: konkrétní prezentování seminárního úkolu (včetně diskuse), vzhledem k posluchačům (v tomto případě vašim spolužákům) je nutné promyslet prezentaci také po didaktické stránce, stručně řečeno: půjde nejen o to, **CO** předáváte při prezentaci (obsah), ale i **JAK** to předáváte!☺.

Ať už si vyberete **1.** nebo **2.**, budete mít výstup komplikovaný omezením na pouhé online prostředí MS TEAMS. Věřím, že se i s touto komplikací úspěšně poperete 😊 a že i takto budou jak pro vás, tak i pro vaše posluchače (spolužáky) celý úkol i jeho závěrečná prezentace přínosné.

Zadání úkolů v následujícím textu je **stručné**, spíše **ve formě námětů**; počítá se s tím, že po předběžném výběru úkolu dle vlastního zájmu a také po domluvě **případné spolupráce ve dvojicích, popř. trojicích** budete svůj úkol konzultovat s vyučující – např. upřesnění obsahu, metod práce, výběr literatury, naplánování prezentace atd. atd. (cokoli, s čím si nebudete vědět rady).

- Konzultovat je možné **kdykoli** během plnění úkolů – v průběhu semestru.
 - prostřednictvím emailu prokopova@ped.muni.cz
 - nebo v prostředí MS TEAMS po předchozí domluvě mailem

¹ Předmět **Rodina v psychosociálním kontextu** má hodinovou dotaci **přednáška 1, cvičení 1, přednáška** je nepovinná, je pro zájemce o některá vybraná témata, cvičení/seminář bude realizováno v pátečních blocích (viz dále)

² cílem empiricky orientovaného seminárního úkolu je to, abyste dostali možnost vyzkoušet si roli „výzkumníků“ – badatelů v takové oblasti, která vás zajímá (téma si samozřejmě vyberete), mj. je cílem i to, aby slovo „výzkum“ bylo studenty vnímáno pozitivněji, než je tomu – většinou – dosud :, tím se i pomalu připravujete na bakalářskou práci (nebo DP), u níž je často požadována výzkumná část; máte tedy příležitost zjistit, že zkoumání (i když jde jen o minivýzkum) může být úžasně zajímavé; samozřejmě zde můžete počítat s mou vydatnou pomocí – jak v průběhu práce na úkolu tak i při prezentaci

³ cílem seminárního úkolu tohoto typu je především to, abyste se zdokonalili v myšlenkovém zpracování nějakého (v tomto případě vámi vybraného) tématu a v rámci postupné identifikací s rolí učitele (jsme na PdF:) si vyzkoušeli „naživo“ toto téma předat ostatním – tzn., že je nutná tzv. „didaktická transformace“ tématu – tedy nejen „odrecitování“☺ vět, napsaných na papíře nebo v prezentaci (nebojte se toho, jste v 1. roč., půjde tedy o pokus:) a z mé strany můžete i zde očekávat vydatnou míru pomoci!

Témata, náměty

- V závorce je uveden doporučený – **pouze orientační, nikoli závazný** počet studentů, kteří by mohli na celém úkolu spolupracovat a společně by vytvořili a také realizovali závěrečnou prezentaci; na některých úkolech je vhodné pracovat ve dvojicích, u některých rozsáhlejších i ve trojicích, někteří studenti ovšem pracují raději sami, máte tedy možnost svobodně si vybrat, výběr do n-tic záleží jen na vás, je ovšem potřeba při prezentaci sdělit, jaký byl podíl jednotlivých spolupracujících studentů na celém úkolu.
- Totéž téma si může vybrat i více n-tic (každé zpracování bude jiné, někdy je to i velký přínos). To tedy znamená, že téma, které bylo někým vybrané, není „zadané“, ale může být vybráno opětovně.

1. Témata k empiricky zaměřenému úkolu

- 1.1. (1 – 3) Rodinné rituály (tradiční – společností sdílené, ale i specifické pro konkrétní rodinu)
- 1.2. (1 – 2) Rodinné mýty (tradující se dávné příběhy o členech rodiny, souvislost s hodnotovou orientací r.)
- 1.3. (1 – 3) Rodinná vztahová síť (srovnání u různých rodin)
- 1.4. (1 – 2) Domácí zvířata v rodině (postavení, vztahy, komunikace ...)
- 1.5. (1 – 2) Rodina a televize (např. přepínač TV a „rozložení moci“ v rodině:-) atp.)
- 1.6. (1 – 2) Rodina a počítač/e (vliv na komunikaci ap.)
- 1.7. (2 – 3) Rodinná teritorialita (půdorys obydlí, označení „zón“, srovnání u různých rodin atd.)
- 1.8. (2 – 3) „Jak se žije /v/ rodině v době komunitní epidemické (koronavirové) krize?“
- 1.9. (2 – 3) „Jak se žije /v/ rodině se závislým členem?“ (na alkoholu či jiných látkách popř. na automatech atp.)
- 1.10. (1 – 2) „Jak se žije /v/ rodině s nějakým znevýhodněním?“ (např. rodiny neslyšících ap.)
- 1.11. (1 – 2) „Jak se žije /v/ rodině se závažně nemocným členem?“
- 1.12. (1 – 2) „Jak se žije /v/ rodině etnicky odlišné (např. uprchlické ap.)?“
- 1.13. (2 – 3) „Jak se žije /v/ rodině zrekonstruované (doplněné)?“
- 1.14. (2 – 3) „Jak se žije /v/ rodině s jedním rodičem?“ (srovnání různých konstelací, specifika...)
- 1.15. (1 – 2) „Jak se žije /v/ rodině s výrazným věkovým specifikem?“
- 1.16. (1 – 2) Hodnotová orientace u různých rodin (srovnání ...)
- 1.17. (1 – 2) Soužití více generací, transgenerační přenos některých vzorců chování
- 1.18. (2 – 3) Rodina a ztráta zaměstnání (postoje – „výzva nebo hrozba“, problémy, krize)
- 1.19. (1 – 2) Rodina a ekonomika (různý způsob nakládání s penězi, různý „tok peněz“ atp., srovnání)
- 1.20. (1 – 2) Rodina a domácnost (např. téma „ne/pořádek“:-), úklid atd. atd.)
- 1.21. (2 – 3) Sourozenecké konstelace (opět srovnání různých rodin...)

Pozn.: můžete si zvolit/najít samostatně nějaké další (vlastní) téma, které není v nabídce, je ovšem potřeba jej konzultovat.

K popisu rodiny (event. rodin při srovnávání více rodin) bude vhodné použít způsob, kterému se říká **kazuistika** (*kazus=případ, kazuistika=popis případu, případová studie, slovo „případ“ je míněno neutrálně bez negativní konotace*). Kazuistika rodiny ilustruje zvolenou problematiku (specifické téma) prostřednictvím zcela konkrétního „případu“ autentické rodiny (**samozřejmě se zachováním naprosté anonymity!!!**), výběr konkrétní rodiny (v případě většiny seminárních úkolů spíše více konkrétních rodin) záleží na studentovi.

Pomůcka/inspirace k vytvoření kazuistiky:

Kazuistika rodiny obvykle obsahuje:

1. *stručné uvedení hlavního tématu, motivu, popř. problému, klíčové otázky (to vše vzhledem ke zvolenému tématu, námětu)*
2. *charakteristika rodiny:*
 - 2.1. *charakteristika jednotlivých členů rodiny,*
 - 2.2. *vztahy mezi členy rodiny, struktura rodiny, rodinná konstelace,*
 - 2.3. **specifika rodiny** – *např. způsoby komunikace, projevování emocí, rituály, tradice, hodnotová orientace atp., ovšem především specifika vzhledem ke zvolenému tématu*
 - 2.4. *silné a slabé stránky rodiny,*
 - 2.5. *další aspekty života rodiny (např. volný čas, společné činnosti, domácí zvířata atd. atd.)*
3. *diskuse, komentáře, vyjádření vlastních postojů, názorů ap., případně zasazení do teoretického rámce, konfrontace s teorií – s názory různých autorů ap., shrnutí (resumé), klíčová slova, případně literatura, odkazy.*

2. Témata, náměty k teoreticky zaměřenému úkolu

Důležitá poznámka: pokud budete chtít některý z následujících (původně teoreticky zaměřených) námětů zpracovat empiricky (=výzkumně), je to možné, zde máte možnost volby zpracování (ostatně některá témata z 1. se s tématy 2. i překrývají)

- 2.1. (1 – 2) Rodina v proměnách času – historický vývoj rodiny a manželství
- 2.2. (1 – 2) Rodina v kontextu sociobiologie, etologie
- 2.3. (1 – 2) Různá pojetí rodiny 1 (klasické teorie rodiny)
- 2.4. (1 – 2) Různá pojetí rodiny 2 (teorie rodiny – po klasických teoriích)
- 2.5. (1 – 2) Soudobé trendy v rodině
- 2.6. (1 – 2) Specifika české rodiny
- 2.7. (2 – 3) Rozvodovost - příčiny, souvislosti, důsledky
- 2.8. (2 – 3) Náhradní rodinná péče, systém NRP v ČR, možnosti, meze, problémy ...
- 2.9. (2 – 3) Podoby násilí v rodině
- 2.10. (1 – 2) Vícegenerační soužití v rodině
- 2.11. (1 – 2) Rodina s jedním rodičem
- 2.12. (1 – 2) Nevlastní rodiny (tzv. doplněné rodiny)
- 2.13. (1 – 2) Postavení ženy v rodině, dělba rolí uvnitř rodiny, dvoukariérová manželství
- 2.14. (2 – 3) Životní cyklus a fáze života rodiny, klíčové body ve vývojovém cyklu rodiny
- 2.15. (1 – 2) Rodina a volný čas
- 2.16. (1 – 2) Ekonomická stránka rodinného soužití
- 2.17. (2 – 3) Rodinné krize (různé typy rodinných krizí)
následující témata jsou kontroverzní (více než předchozí), proto je potřeba počítat při prezentaci i s živou diskusí, předpokládá se, že prezentující studenti se pokusí diskusi nestranně moderovat! :-)
- 2.18. (1 – 2) Manželství – instituce, která se přežila?!? (argumenty, názory, postoje, citace autorů ...)
- 2.19. (1 – 2) Rodiny homosexuálních partnerů (argumenty, názory, postoje, citace autorů ...)
- 2.20. (1 – 2) Předmanželský sexuální život (argumenty, názory, postoje, citace autorů ...)

Pozn.: I zde si můžete zvolit/najít nějaké další (vlastní) téma, které není v nabídce, je ovšem potřeba jej konzultovat

Konkrétní výběr úkolů bude probíhat jednoduše:

*jakmile si vyberete úkol (event. po konzultaci), sdělíte mi **do 19. března na mail: prokopova@ped.muni.cz tyto dvě informace:***

1) které téma jste si zvolili (popř., hodláte-li téma modifikovat, tak stručně popište, jakým způsobem),

2) zda budete pracovat samostatně nebo spolupracovat ve dvojici/trojici (v tom případě napište s kým).

Možná, že jsem něco napsala nejasně nebo nenapsala vůbec, klidně se na mě obraťte *kdykoli s jakoukoli otázkou* mailem!!

Přeji vám, abyste si úkol dobře zvolili a aby vám přinesl nejen povinnost, ale i radost z přemýšlení, poznávání a vlastní tvorby :)

*Na vaše prezentace a na setkání s vámi (přestože to bude jen setkání online) se už teď těším!
A všechny vás zdravím,*

Alice Prokopová